

RĪGAS LĪČA KRASTU EROZIJAS RISKS VĒTRU LAIKĀ

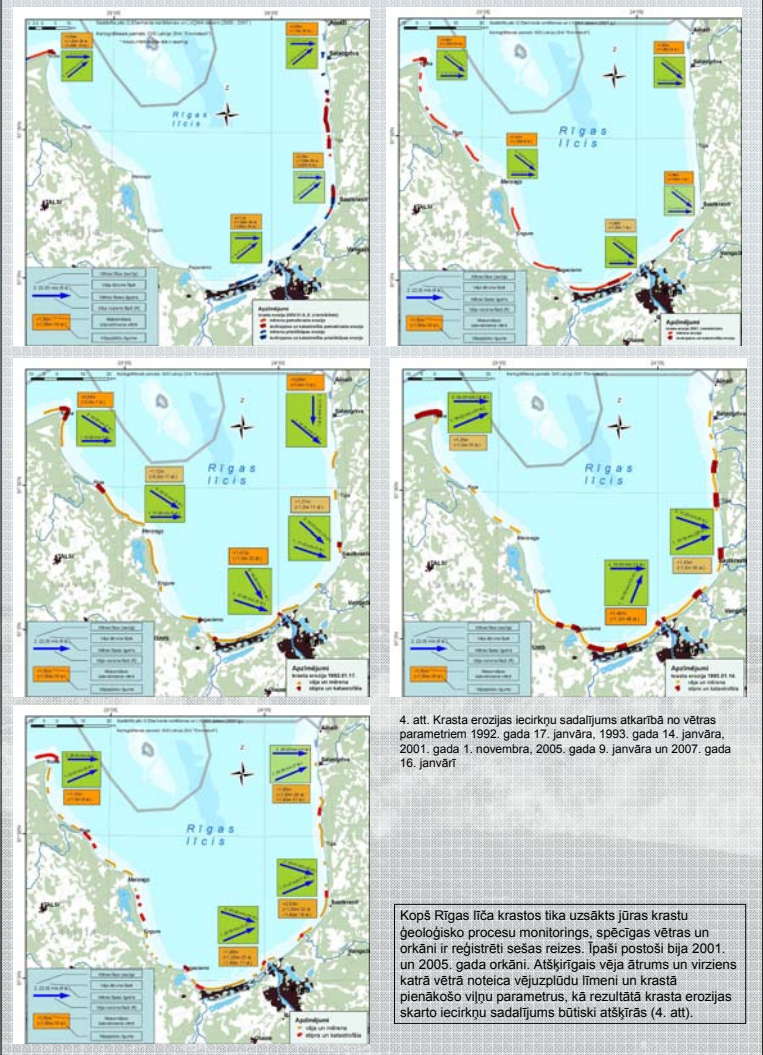
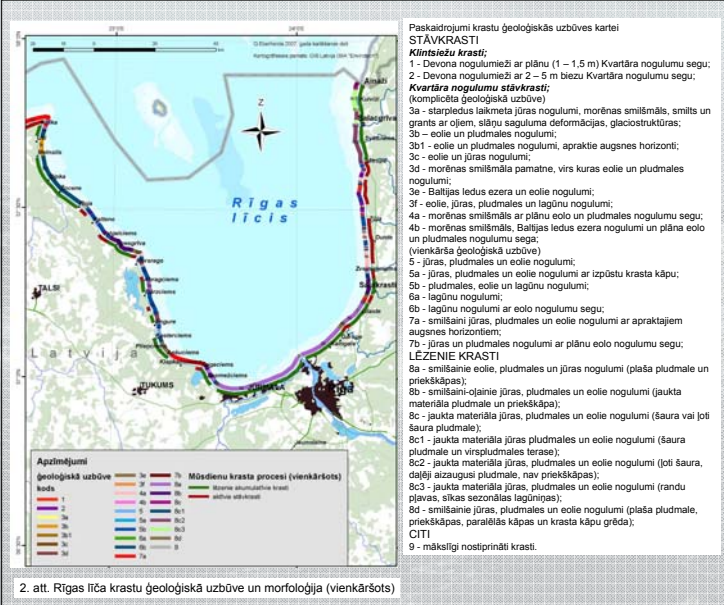
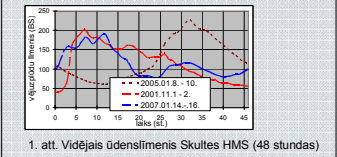

Jānis LAPINSKIS, Guntis EBERHARDS, Baiba SALTUPE un Ingus PURGALIS
 LU, Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte, e-pasts: janisl@lanet.lv; guntise@navigator.lv

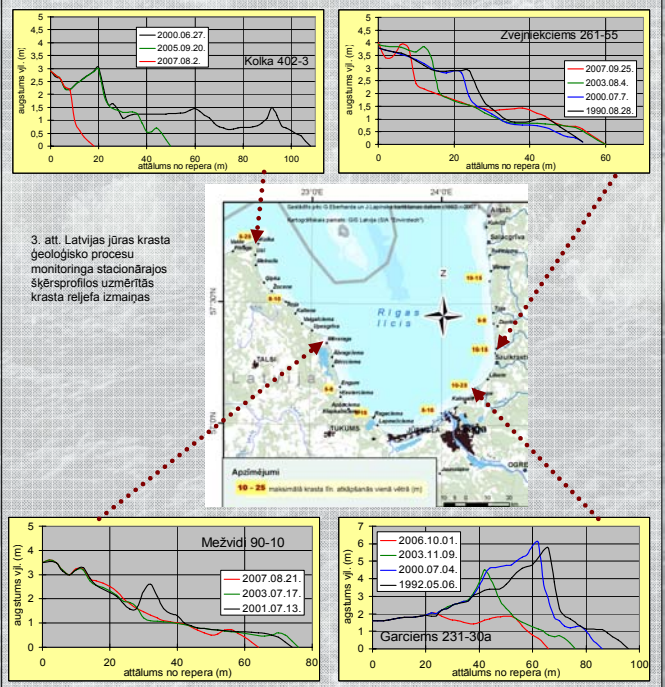
Teritorijas rajonēšanai pēc krasta erozijas riska pakāpes var izmantot ļoti plašu gan vispārīgu, gan specializētu metodiku klāstu. Metodiskās atšķirības galvenokārt nosaka iegūstamās informācijas pielietojuma veids. Tomēr visplašāk tiek izmantotas metodes, kas balstās uz krasta līnijas (bāzes līnijas) sagaidāmo atkāpšanās ātrumu, ko, savukārt, nosaka:

- krasta zonas ģeoloģiskās īpatnības un morfoloģiskie parametri (2. att.);
- sagaidāmās hidrometeoroloģiskās ietekmes parametri (1., 4. att.);
- saimnieciskās aktivitātes, kas ietekmē un maina krasta sistēmas darbību.

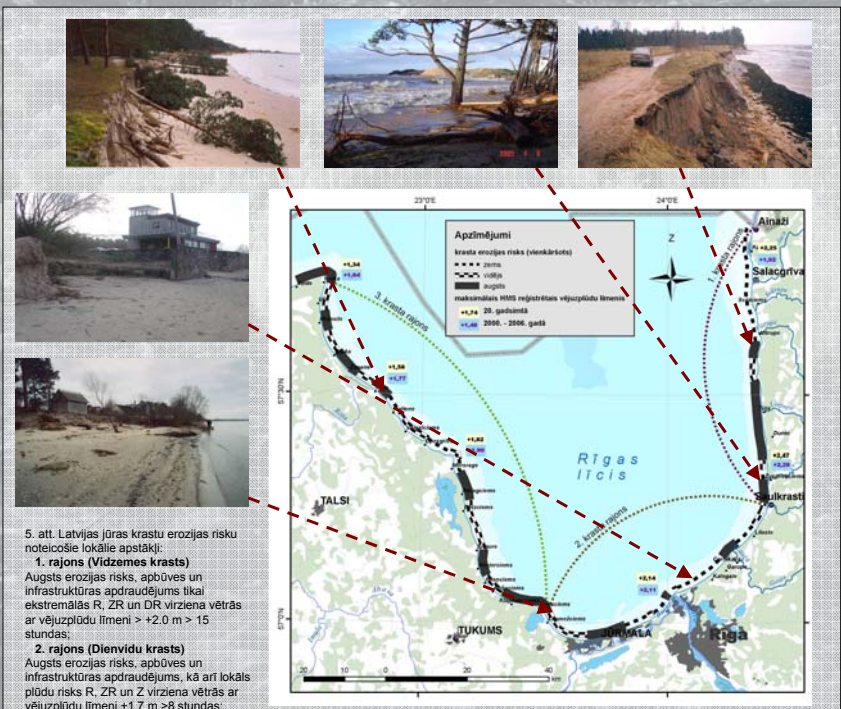
Rīgas līča krasta līnija ir samērā taisna, tai nav izteiktu zemesragu un rīču, tomēr pēc dominējošās orientācijas un arī vērsuma pret vētru to var iedalīt trīs lielos posmos ar robežām Ragaciemā un Saukkrastos (5. att.). Lielākie līča rietumu puses krasta izvirzījumi (Mērsrags un Ragaciema rags), kuros ievērojami mainās kopējā krasta līnijas orientācija un kuru izvirzījums sasniedz vairākus kilometrus, būtiski maina vietējo garkrasta saņesību plūsmu piesātinājuma pakāpi. Vēl izsekojami vairāki līzeņi un sekli krasta izvirzījumi, kuru nozīme saņesību materiālu un erozijas risku sadalījumā ir vērā ņemama.

Kopš Rīgas līča krastos tika uzsākts jūras krastu ģeoloģisko procesu monitorings, spēcīgas vētras un orkāni ir reģistrēti sešas reizes. Īpaši postoši bija 2001. un 2005. gada orkāni. Atšķirīgais vēja ātrums un virziens katrā vētrā noteica vējuzplūdu līmeni un krastā pienākošo viļņu parametrus, kā rezultātā krasta erozijas skarto iecirkņu sadalījums būtiski atšķiras (4. att.).

Rīgas līči dominē krasta iecirkņi ar šaurām un zemām (5-10 m³/m) pludmalēm, virs kurām atrodas ļoti vāji attīstīts eolais reljefs vai dažādas ģeoloģiskās uzbūves stāvkrasti, piemēram: Kolka - Roja, Mērsrags - Kauguri, Zvejniekiems - Vitrupe (2., 3. att.). Šajos krasta posmos, kuru kopgarums pārsniedz 160 km, pastāv augsts vai ļoti augsts erozijas risks (5. att.).
 Krasta iecirkņi, kuros mūsdienās dominē saņesību akumulācija, sasniedz aptuveni 40 km kopgarumu un galvenokārt ir sastopami Rīgas līča virsotnē, jo īpaši posmā starp Pumpurim un Līlastes ieteku. Krastu erozija akumulatīvajos iecirkņos iespējama tikai sevišķi spēcīgās vētrās, turklāt, laika periodā starp vētrām, tajos notiek ātra pludmales un eolā reljefa atjaunošanās.

5. att. Latvijas jūras krastu erozijas risku noteicošie lokālie apstākļi: